

MIKKELIN HIIPPAKUNNAN PIISPA

Mikkeli 16.4.2020

Hyvät kirkkoherrat

Poikkeustilanteissa korostuu kolme asiaa, jotka liittyvät olennaisesti yhteen: tilannekuva, johtaminen ja viestintä. Tämän ”kolmikon” kukin osa on riippuvainen toisista. Varmasti olette tämän ja näinä viikkoina seurakunnissanne ja viranhoidossanne havainneet.

Olen aiemmissa kirjeissä korostanut seurakunnista lääninrovasteille tapahtuvan raportoinnin tärkeyttä oikean ja ajantasaisen tilannekuvan muodostamiseksi. Kiitän viikoittaisista raporteista, sillä yhtäältä ne tuovat tuomiokapituliin tietoa niistä tukitoimista, joita tarvitsette. Toisaalta ne auttavat meitä tuomiokapitulissa hoitamaan tehtävämme viranomaisyhteistyössä.

Päivitämme lähiaikoina raportointia koskevan ohjeistuksen, jotta ne olisivat yhdenmukaiset, antaisivat tarvittavan tiedon eivätkä kuitenkaan rasittaisi teitä kirkkoherroja kohtuuttomasti. Kirkkoherran vastuulla on, että seurakunta raportoi lääninrovastille viikoittain hänen antamansa ohjeistuksen mukaisesti.

Tässä kirjeessä on informaatiota jumalanpalveluksista ja kolehdeista, rippikouluista, papiston vuosilomista sekä viranomaisohjeistuksia.

1. Jumalanpalveluksista ja kolehdeista

Seurakunnista on tullut joitakin tiedusteluja jumalanpalvelusten striimauksista. Koska seurakuntien resurssit ja osaaminen ovat erilaisia, on kysytty, ovatko striimaukset pakollisia. Samoin on tiedusteltu, eikö striimauksia voisi keskittää hiippakunnassa tai rovastikunnassa joihinkin kirkkoihin.

Piispojen 16.3.2020 antaman ohjeistuksen mukaan ”jumalanpalvelukset pidetään sanajumalanpalveluksina jokaisessa seurakunnassa siten, että paikalla ovat vain jumalanpalveluksen toimittajat. Jumalanpalvelukset striimataan ja lähetetään internetissä kussakin seurakunnassa käytettävissä olevin keinoin. Jumalanpalvelusten seurakunta muodostuu etäyhteyksin niihin osallistuvista.”

Ohjeistuksen mukaan olennaista ovat kunkin seurakunnan käytettävissä olevat mahdollisuudet. Palaute jumalanpalveluksista on ollut pääosin hyvin myönteistä, mahdollisista teknisistä heikkouksista huolimatta. Suurimpana ongelmana ovat olleet huonot verkkoyhteydet. Sakastin sivuilla oleviin neuvoihin kannattaa perehtyä. Usein myös seurakuntalaisilla on paljon osaamista näissä asioissa. Joissakin seurakunnissa on hyödynnetty paikallisten oppilaitosten mahdollisuuksia tai pystytty tarjoamaan työtä paikallisille alan yrityksille.

Rovastikunnissa tai naapuriseurakuntien kesken voidaan tehdä yhteistyötä striimauksissa ja muutenkin olla toisten apuna. Kuitenkin jokaisessa seurakunnassa on vietettävä pyhäpäivisin jumalanpalvelus, sillä se on kirkon hengellisen elämän sydän. Seurakunta on olemukseltaan jumalanpalvelusyhteisö. Tästä johtuen kirkkolain 4. luvun 1 §:n mukaan jumalanpalvelukset kuuluvat seurakunnan lakisääteisiin tehtäviin.

Seurakunnista on tiedusteltu tarkempia ohjeita kolehdeista. Sakastin sivuilla on Kirkkohallituksen 20.3.2020 antama kolehtiohjeistus koronavirusepidemian poikkeustilannetta varten.

Vallitsevissa poikkeusoloissa jumalanpalveluksissa ei kerätä kolehteja. Sen sijaan poikkeusoloissa striimattavissa jumalanpalveluksissa on mahdollista ja suositeltavaa tarjota seurakuntalaisille mahdollisuutta osallistua yhteistyöjärjestöjen rahankeräyksiin. Tämä edellyttää järjestöltä voimassaolevaa rahankeräyslupaa. Kyse ei ole kolehdista, mutta seurakuntien on syytä kehotuksissaan noudattaa kolehtisuunnitelmaa.

Kolehtisuunnitelmassa voi olla on kohteita, joilla ei ole keräyslupaa. Seurakunta ei voi pitää tällaista kohdetta esillä. Sen sijaan seurakunnan on suositeltavaa antaa osallistumiskehoitus sellaiseen keräyskohteeseen, jolla on rahankeräyslupa ja joka on mahdollisimman samankaltainen kuin kolehtisuunnitelmassa oleva kolehtikohde. Mikäli sellaista ei löydy, ovat lähetyksen ja diakonian viralliset toimijat suosituksen kohteena hyviä. Myös Yhteisvastuukeräys on suositeltava kohde. Kirkollisia järjestöjä on hyvä huomioida, sillä niiden taloudelle kolehtien poistamisella on suuri vaikutus.

Vastuu keräyslupan tarkastamisesta on seurakunnalla. Poliisihallitus on antanut poikkeusoloihin seuraavan tulkinnan koskien kehoitusta osallistua rahankeräykseen: Mikäli jumalanpalveluksessa viitataan ainoastaan mahdollisuuteen lahjoittaa suoraan järjestön rahankeräystilille esimerkiksi järjestön nettisivujen kautta, rahankeräyksen lupanumeroa ei ole välttämätöntä ilmoittaa. Mikäli striimauksessa mainitaan tilinumero tai muu yksilöity maksumahdollisuus on aina ilmoitettava myös: 1) rahankeräyksen järjestäjä, 2) keräyksellä kerättävien varojen käyttötarkoitus sekä 3) lupanumero tai pienkeräysnumero. Nämä tiedot on oltava näkyvillä myös seurakunnan kotisivuilla, mikäli lahjoitusmahdollisuutta tarjotaan siellä.

2. Rippikouluista

Seurakunnissa pohditaan parhaillaan kesän rippikoulujen järjestämistä. Joissakin seurakunnissa on jo tehty päätöksiä, joissakin ne ovat vielä lähiaikoina edessä. Erilaisia vaihtoehtoisia suunnitelmia on hyvä olla olemassa ja paikallisesti etsiä nuoria ja perheitä parhaiten palveleva ratkaisu.

Piispainkokouksen tehtävänä on antaa muun muassa rippikoulua koskevia täytäntöönpanomääräyksiä (KL 21:2 5c-kohta). Piispainkokous käsitteli istunnossaan 15.4.2020 rippikoulujen järjestämistä poikkeusoloissa. Rippikoulu toteutetaan koko kirkossamme piispainkokouksen hyväksymän asiakirjan Rippikoulusuunnitelma 2017 mukaisesti. Kirkkohallitus on työstänyt ohjeen ”Suuri ihme – Rippikoulua etänä” osittain yhteistoiminnassa piispojen kanssa. Tästä olen jo aiemmin informoinut seurakuntia kirjeessäni 3.4.2020.

Poikkeusolojen osalta piispainkokous päätti

- 1) merkitä tiedoksi Kirkkohallituksen antaman ”Suuri Ihme – rippikoulua etänä” -ohjeen;
- 2) kesän 2020 rippikoulut toteutetaan poikkeusolojen jatkuessa siten, että rippikoululeirien ja päivärippikoulujen lähiopetusta siirretään myöhempään ajankohtaan sekä käytetään etäopetusta tarvittaessa tukitoimena.

Päätöksen perimmäinen tarkoitus on, että poikkeusoloissakin tulee tehdä kaikki mahdollinen sen puolesta, että jokainen vuoden 2020 rippikoululainen saisi mahdollisimman täysipainoisen rippikoulun ja ehjän rippikoulukokemuksen.

Ensisijaisena keinona on lähiopetuksen siirtäminen myöhäisempään ajankohtaan. Etäopetusta voidaan käyttää *tukitoimena*, mutta rippikoulua ei voida kokonaan siirtää etäopetuksen varaan. ”Suuri ihme – rippikoulua etänä” -ohjeen mukaan etäopetuksen osuus voi olla korkeintaan 1-3 päivää, loput rippikoulun intensiivijaksosta toteutetaan leirimuotoisena tai päivärippikouluna.

Paikalliselle harkinnalle ja ratkaisuille jää paljon tilaa. Poikkeusolojen kesto on vaikea arvioida, tilanne elää ja viranomaisten päätöksiä ja kirkon ohjeistuksia on hyvä jatkuvasti seurata. Hiippakunnasta tukea ja lisätietoa saa hiippakuntasihteeri Ari Tähtäpäältä.

3. Papiston vuosilomat

Kirjeessäni 25.3.2020 ohjeistin papiston vuosilomien ilmoittamisesta siten, että poikkeusoloissa kirkkoherrat toimittavat lomalistat lääninrovastille 30.4. mennessä ja lääninrovastit kapitulille 15.5. mennessä. Nyt ohjeistusta muutetaan siten, että kirkkoherrojen on ilmoitettava tiedot lääninrovastille 15.5. mennessä ja lääninrovastin edelleen tuomiokapituliin saatuaan rovastikunnan seurakunnista tiedot. Tämä järjestely antaa pari viikkoa lisää aikaa papiston vuosilomien järjestelyyn. Tarvittaessa lisätietoja antaa notaari Leena Silvonen-Jokinen.

4. Käsihygieniat julkisissa tiloissa

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos (THL) on 15.4.2020 antanut ohjeen käsihuuhteen lisäämisestä julkisiin tiloihin. Käsihuhdetta tulisi olla tarjolla aina kun käsienvpesu ei ole mahdollista. Desinfiointipisteitä suositellaan kaikkiin julkisiin tiloihin, joihin kuuluvat myös seurakuntien tilat. Lisätietoja saa THL:n tiedotteesta, joka löytyy oheisesta linkistä.

<https://thl.fi/fi/-/kasihygieniaa-voidaan-viela-tehostaa-kasien-desinfiointi-tulisi-olla-mahdolla-kaikissa-julkisissa-tiloissa-?redirect=%2Ffi%2F>

* * *

Koronakriisi hallitsee uutisia, keskusteluja ja mieltämme. Ohessa on hiippakuntamme medioihin lähetetty kirjoitukseni ”Kriisi - uhka ja mahdollisuus”. Sen lopussa totean: ”Ilman toivoa on vaikea rakentaa luottamusta ja uskoa siihen, että elämä jatkuu. Toivo syntyy arkisista tilanteista: toisen ihmisen kohtaamisesta, huolien ja pelkojen jakamisesta, konkreettisesta avusta, henkisestä tuesta ja rohkaisusta. Siinä Jumala on läsnä. Hän lupaa meille tulevaisuuden ja toivon.”

Pääsiäisviikon ilossa, teitä rukouksissa muistaen

Seppo Häkkinen

Kriisi – uhka ja mahdollisuus

Koronakriisi hallitsee uutisia, keskusteluja ja mieltämme. Näkymätön virus on aiheuttanut maailmanlaajuisen kriisin. Aikaisemmat kokemukset ja opitut ongelman ratkaisukeinot eivät riitä tapahtuneen ymmärtämiseen ja hallitsemiseen.

Kriisin käsite on johdettu kreikan kielen sanasta krisis. Se tarkoittaa ”ratkaisevaa käännettä, äkillistä muutosta, kohtalokasta häiriötä”. Ihminen tai yhteisö kokee menettäneensä elämänsä hallinnan. Kuvitelma omasta haavoittumattomuudesta ja kontrollista rikkoutuu. Juuri näin on nyt tapahtunut.

Reaktiot kriisiin ja keinot selviytymiseen ovat yksilöllisiä. Ruotsalaisen professorin Johan Cullbergin mukaan kriisi etenee vaiheittain. Hänen mallinsa avulla voimme tarkastella koronakriisiä.

Ensimmäisessä, shokkivaiheessa, on vaikea käsittää tapahtunutta. Helmikuussa emme voineet uskoa, että Suomessa otettaisiin käyttöön valmiuslaki. Poikkeustila oli nopeasti totta. ”Kun yhdellä mantereella aivastaa, sillä on suora vaikutus toiselle mantereelle”, EU:n ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja Federica Mogherini on osuvasti todennut. Tämä tuntuu uskomattomalta.

Toisena on reaktiovaihe: ihminen alkaa kohdata tapahtuneen. Yritämme käsittää pandemiaa, sen merkitystä ja seurauksia. Ymmärtämistä auttaa luotettava tiedonvälitys.

Kolmantena on käsittelyvaihe: tapahtuneen ymmärretään olevan totta. Olemme valmiita kohtaamaan muuttuneen tilanteen ja edessä olevat vaikeudet. Mietimme, pitääkö jo varautua koronan toiseen aaltoon. Emme tiedä kriisin kestoa ja sen tuomia muutoksia. Epävarmuus vie voimavaroja. Pohdimme, miten terveydenhuoltomme selviää, miten taloutemme. Miten sujuu etäkoulu, miten pärjää isoäiti?

Käsittelyvaiheessa on tarve sanoittaa tunteita ja kokemuksia. Koronakriisi koskettaa jokaista. Se myös saattaa ihmisiä eriarvoiseen tilanteeseen. Mitä pitempään kriisi kestää, sitä tärkeämpää on huolehtia heikoimmassa asemassa olevista, jotta he eivät jää tuen ulkopuolelle.

Neljäntenä tulee uudelleen suuntautumisen vaihe: tapahtunut alkaa muuttua osaksi elämää. Aikanaan koronakriisistä muodostuu osa historiaamme ja yhteistä kokemusta selviytymisestä. Siirrymme trauman kokemisesta tulevaisuuden hahmottamiseen.

Maailma ei ole entisellään koronakriisin jälkeen. Kreikan ”krisis” tarkoittaa myös tuomiota. Punnitaan, mikä on kestävä, mikä ei. Kestämätön häviää, kestävä pysyy. Kriisi on elämän käännekohta, uhka tai mahdollisuus. Pystymmekö keskittymään meitä yhdistäviin asioihin vai annammeko pelon lisääntyä ja kasvattaa vastakkainasetteluja?

Kriisinsietokyvyn, resilienssin, perustana on luottamus. Se kantaa elämää, kytkee meitä toisiimme ja pitää yhteiskuntaa koossa. Tätä hyvää on vahvistettava, jotta se säilyy. On ollut hyvä nähdä, miten poikkeustilanne on nostattanut ihmisissä lähimmäisenrakkautta ja halua auttaa. Tämä näkyy myös kirkon diakoniassa.

Kirkon tutkimuskeskuksen selvityksen mukaan terveyden, toimeentulon ja kuoleman kysymykset ovat suomalaisilla nyt pinnalla. Kirkon ja kristillisen uskon merkitys korostuu: kirkkoa tarvitaan turvan, toivon ja lohdutuksen antajana. Hengellisten tarpeiden kasvusta kertovat striimattujen jumalanpalvelusten suuret osallistujamäärät ja luottamuksellisten keskustelujen lisääntyminen.

Ilman toivoa on vaikea rakentaa luottamusta ja uskoa siihen, että elämä jatkuu. Toivo syntyy arkisista tilanteista: toisen ihmisen kohtaamisesta, huolien ja pelkojen jakamisesta, konkreettisesti avusta, henkisestä tuesta ja rohkaisusta. Siinä Jumala on läsnä. Hän lupaa meille tulevaisuuden ja toivon.

Seppo Häkkinen
Mikkelin hiippakunnan piispa